પ્રારંભિક શિક્ષણમાં ડિપ્લોમા
(ડી.એલ.એડ.)

અભ્યાસ- ૫૦૭
સમુદાય અને પ્રાથમિક શિક્ષણ

વિભાગ- ૨
વિદ્યાલય પ્રણાલી

રાષ્ટ્રીય મુક્ત વિદ્યાલયી શિક્ષા સંસ્થાન
એ- ૨૪-૨૫, ઈન્સ્ટિટ્યૂશનલ એરિયા, સેક્ટર- ૬૨, નોઈડા
ગૌતમબુદ્ધ નગર, યુપી- ૨૦૧૩૦૯
વેબસાઈટઃ www.nios.ac.in

વિભાગ- ૨
વિદ્યાલય પ્રણાલી

વિભાગના એકમ

એકમ-૫ : બાળકોના અધિકાર અને વિદ્યાલયની જોગવાઈઓ

એકમ-૬ : શિક્ષક અને શાળા

એકમ-૭ : શિક્ષક - નેતૃત્વ

એકમ-૮ : શિક્ષણ - સંસ્થાઓ સાથે સંબંધ

વિભાગ (બ્લોક) ની પ્રસ્તાવના

આ વિભાગમાં -

૧. બાળ અધિકાર અને વિદ્યાલયની જોગવાઈઓ

૨. શિક્ષક અને શાળા

૩. શિક્ષક - નેતૃત્વ

૪. શિક્ષણ સંસ્થાઓ સાથે સંબંધ

એમ ચાર એકમો છે.

આ અગાઉના વિભાગમાં તમે ‘ સમાજ, સમુદાય અને વિદાલય’ વિષય પર અધ્યયન કરી ચૂક્યા છો.

એકમ-૫ : બાળ અધિકાર અને વિદ્યાલયની જોગવાઈઓ

આ એકમ ભણ્યા પછી તમે શિક્ષણના સંદર્ભે બાળ-અધિકારો વિશે સમજી શકશો. ‘ શિક્ષણનો અધિકાર અધિનિયમ ૨૦૦૯’ માં બાળ-અધિકારો સાથે સંબંધિત મુખ્ય બાબતો તમે સમજી શકશો. તમે વિદ્યાલયનું અંતર, સમાનતા અને ગુણવત્તા, શાળાકીય સુવિધાઓ વિશે ઊંડાણથી સમજી શકશો.

આ એકમમાં તમે શિક્ષાર્થી અને શિક્ષાર્થી-કેન્દ્રિત શિક્ષણ વિશે પણ સમજી શકશો.

એકમ-૬ : શિક્ષક અને શાળા

આ એકમ ભણ્યા પછી તમે બદલાતા જતા શાળાકીય સંદર્ભો વિશે સમજી શકશો તથા શિક્ષકની સામે આવનારા પડકારો વિશે જાણી શકશો. આ એકમમાં તમને ‘ સર્વ શિક્ષા અભિયાન’ ‘અધ્યાપન: એક ઉદાત્ત વ્યવસાય’ તથા ‘ શિક્ષણ- પ્રણાલીઓમાં શિક્ષકની ભૂમિકા’ વિશે અધ્યયન કરી શકશો. રાષ્ટ્રીય સ્તરે અધ્યાપકના વ્યાવસાયિક દૃષ્ટિકોણથી કરવામાં આવેલા પ્રયાસોને સૂચિબદ્ધ કરી શકશો. સમુદાયને એક મહત્ત્વપૂર્ણ સ્રોતના સ્વરૂપમાં તેમજ સમુદાયમાં અધ્યાપકના નેતૃત્વ વિશે પણ સમજી શકશો.

એકમ- ૭ : શિક્ષક- નેતૃત્વ

આ એકમ તમને નેતૃત્વની મહત્તા સમજવા યોગ્ય બનાવશે. નેતૃત્વ એ પ્રબંધનથી કઈ રીતે ભિન્ન છે તેનું પૃથક્કરણ તમે કરી શકશો. તમે જુદા જુદા પ્રકારના નેતૃત્વની ઓળખ કરી શકશો અને એકબીજાની ભિન્નતા અને વિશેષતા વિશે સમજી શકશો. તમે નેતૃત્વનાં કાર્યો અને ભૂમિકાનું વર્ણન કરી શકશો તથા વિદ્યાલયનાં લક્ષ્યો અને ઉદ્દેશ્યો સિદ્ધ કરવા માટે યોગ્ય નેતૃત્વ પસંદ કરી શકશો તેમજ નેતા તરીકે શિક્ષકની ભૂમિકા પર પ્રકાશ પાડી શકશો.

એકમ- ૮ : શિક્ષણ- સંસ્થાઓ સાથે સંબંધ

આ એકમમાં તમે જુદા જુદા પ્રકારની શિક્ષણ- સંસ્થાઓ વિશે જાણી શકશો અને એમનો વિદ્યાલય સાથે સંબંધ સ્થાપિત કરી શકશો. તમે વિદ્યાલયનો સરકાર સાથેનો અનુબંધ પણ સમજી શકશો. આ એકમનો અભ્યાસ કર્યા પછી તમે અધ્યાપક, મુખ્ય અધ્યાપક તથા સ્વતંત્ર અનેક દાયિત્વોની ભૂમિકા વિશે ચર્ચા કરવા માટે સક્ષમ બનશો.

વિષયવસ્તુ

ક્રમ	યુનિટ	પેજ નં.
એકમ-૫ :	બાળકોના અધિકાર અને વિદ્યાલયની જોગવાઈઓ	૧ થી ૨૫
એકમ-૬ :	શિક્ષક અને શાળા	૨૬ થી ૪૬
એકમ-૭ :	શિક્ષક - નેતૃત્વ	૪૭ થી ૬૩
એકમ-૮ :	શિક્ષણ - સંસ્થાઓ સાથે સંબંધ	૬૪ થી ૭૮